

Ivančić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:211802>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
KIPARSKI ODSJEK
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KIPARSTVO

Diplomski rad

POTOK

Jelena Ivančić

Mentor: red.prof.art. Petar Barišić

Zagreb, lipanj 2021.

sadržaj

1	izvor teme	3-5
2	kako sam kišom došla do potoka	6
3	zašto radim mjesta	7
4	i grane su rasle u potok	8
5	kako je bitno vratiti se na početak kako bismo bolje razumjeli sadašnjost	9-10
6	čuvari čudesnosti	11-12
7	skulptura kao tok misli	13-14
8	o materijalu i modeliranju	15
9	proces izrade skulpture	16
10	dodatak	17
11	literatura	18
12	popis slikovnih priloga	19-20

Ključne riječi: tok, tijek, put, vrijeme, misli, voda, svijest

Ono što me u pejzažu sve češće zaustavljalo je potok. Najblaži i najmanji vodotok u prirodi, teče udubljenim koritom kao da čini stazu za sebe i svoj put, kao blistav i tanak treperavi trak koji dijeli zemlju, tlo: negdje nestaje, pa se opet pojavljuje sloj vode koji negdje mirno i tiho diše, negdje živo i žustro žubori, a u punoj se snazi svježine čuje pri spustu niz svoju stazu kada se pruža i izliva dalje. Potok kao znak, trag, kao tajni putokaz za misli; teče svoj put, svojom strujom, razigran, nježan, svjež, čist i blag. Potok kao treperavi trak.

1 izvor teme¹

Kada sam na trećoj godini studija trebala slobodno odabrati teme koje ću raditi, najviše sam bila motivirana za izražavanje svojeg doživljaja prirode i prirodnih pojava kroz kiparstvo. Inspirirale su me vizualne scene, kadrovi poput slika iz filmova Andreja Tarkovskog, pogotovo su me se dojmili prizori prostranstva poput pojava na nebeskome svodu ili čak u svemiru, kao i njima slični prizori krajolika i prostranstva na Zemlji (raspuknuta zemlja, plodno tlo). Kako me takvi prizori i priroda oduvijek zanimaju i u svakodnevnom prostoru

oko mene, imala sam potrebu prikazati ih u skulpturi. Od kiparskih materijala najviše sam voljela glinu i kamen, pa sam modelirala reljefe u šamotnoj glini i kamenu kojima su tema prirodni elementi kiša, more, zemlja, a iza svega toga tražila sam kako izraziti doživljaj koji izazivaju u meni i povezanost s njima. Te reljefe izložila sam u sklopu svoje prve samostalne izložbe „Kiša, jabuke na stolu, priroda i Tarkovsky“ u Mjesnoj zajednici Mlinovi, u prosincu 2018. godine. Izložila sam također i "Sove" koje sam modelirala u terakoti². Osim filmom, spontano je od početka, gotovo i nesvjesno na moj način modeliranja utjecao rad Krešimira Zimonića i njegovi stripovi, kao i Zagrebačka škola crtanog filma. Možda zvuči neobično da nekoga u kiparstvu može inspirirati strip i animacija, ali to je itekako moguće, jer ono što utječe na čovjeka kao na osobu i kultura u kojoj odrastamo gradi našu osobnost, kut gledanja, pa se to odražava i u rukopisu, jednako tako se odražava i u kiparskom rukopisu³. Na četvrtoj sam godini počela svakodnevno crtati pejzaže u boji kako ih ja doživljavam tražeći na taj način sebe kroz rad i tražeći sljedeći korak u kiparstvu^{4,5,6,7,8,9}. Tražila sam načine kako oblikovati pejzaž u glini i kamenu i svesti ga na likovni znak.^{10,11 i 12}

Putujući i prolazeći predjelima dugi niz godina bilježila sam tok vremena usputnim fotografijama prizora^{13,14,15,16,17,18}, istovremeno sam na drugačiji način bilježila taj tok vremena i života kroz dnevne zabilješke. Tim privatnim bilješkama mogla bih se bolje suživjeti s protokom vremena koje teče usporedno sa tokom mojih vlastitih misli. Možda baš zato jer se vrijeme čovjeku često čini neuhvatljivim pojmom, on sam izmjeni dana i noći, godišnjih doba dodaje svoj osobni životni tok sa svim njegovim mijenama i načinima prilagođavanja uvjetima u kojima živi. Potok predstavlja put koji slijedimo, misli koje idu usporedno s razdobljima, naša svijest o životu i promjenama koje se konstantno odvijaju. Također predstavlja i stalni izvor za sadašnji trenutak iz kojega crpim motive za svoju umjetnost.^{19,20,21}

U šetnjama na koje gledam kao na svojevrsnu unutarnju potragu i pustolovinu, stalni suputnik je misaoni proces koji sadrži kreativnost i maštu, i time po meni iz njega kao polaznog izvora dolazi mogućnost čovjeka da stvara umjetnost.

Na kraju studija došla sam na kraj jedne etape, jednog od životnih razdoblja. Na prijelazima iz jednog razdoblja u sljedeće istodobno stanem na kraj i započinjem nešto novo, neko još neformirano razdoblje koje nema svoje oblike, mirise, boje, metafore, ali se na prijelazu međusobno isprepliću tankim nitima sva sjećanja sa sadašnjim trenutkom u kojemu tečem.

Imala sam dojam da sam sišla s imaginarnog vlaka negdje i primijetila kako nenamjerno uvijek pratim potok. Kao nenametljivi suputnik i sam hoda/teče svojom stazom; ponegdje zastane kao da čeka mirno i nepomično, negdje nestane, a negdje izvire, brzo i živahno teče, žubori svom snagom, pa pada, spušta se niz kosinu u slap pun svježe vode. Odjednom mi se učini stvarnom kao oblik moja unutarnja zbilja i otvori mi se um mnoštvu mogućnosti za posve nova polja misli. Nova polja misli i učenje kao proces usvajanja novoga, znak su stanja i težnje stanju koje se suprotstavlja zatvorenosti uma. Otkrivanje novih načina i spoznaja da postoji beskraj u čovjeku, kao i bezbroj mogućnosti, unutarnjih prostranstava nalik onima izvana koja su uobličena u materiju.

Kada bih pratila potok fizički, korakom, on se sastojao od konstantne izmjene, svakim svojim djelićem bivao na nekom drugom mjestu, sada već daleko od mene i mjesta kojim hodam, ili na kojemu stojim. Njegov srebrnkasti trak u zemlji je išao svojom stazom, činio svoj put i učini mi se toliko slobodan taj najmanji i najblaži vodotok dok treperi snažan u tome što se

predaje dalje i stremlji ka nekom mjestu da prođe njime sada bez stajanja i nepovratno. Znam, proći će svim mjestima na kojima ja ne mogu fizički biti prisutna istodobno, pa mi se učini kako me njegov tok i njegovo strujanje spaja sa svim tim nepoznatim mjestima. Prolazeći tolikim krajem kreće se ka i dolazi do, čini tajnu mrežu. Prepoznam u jednom trenutku kako su moje misli iste, a i ovako sam se već stojeći na zemlji osjećala kao potok. Tako potok za mene predstavlja metaforu za tok misli, izvor iz kojega i sa kojim u tijeku živim danas. ^{22,23}

Te misli koje se nadovezuju, teku usporedno jedna s drugom, ponegdje se kose, razdvajaju i padaju, kao i čovjek-uvijek prema zemlji. Čovjek za života teži ka okomici, jer je taj otpor sili teži znak života. Dolje je zemlja i poznato, gdje se tijelo vraća prirodno, a gore je nepoznato i nedokučivo. Horizontala je dodirna točka između neba i zemlje, koja na miran način pomiruje te dvije krajnosti. Niz točaka čine liniju, a kad se ti pravci počnu slagati stvaraju se likovi. Tako sam laganim krivuljama u prostoru, koji predstavljaju dijelove potoka, njegove vodene struje, činila lik potoka mnoštvom zgusnutih struja koje padaju u slapu.²⁴

„Slap je osnovni motiv kineskog pejzažnog slikarstva već u doba dinastije Tang (Wu Daozi, Wang Wei), a osobito u doba dinastije Song. U temeljnom paru: planina* i voda*, slap se suprotstavlja stijeni kao **yin*** i **yang***. *Spuštanje* slapa izmjenjuje se s *uzdizanjem* planine, a živahnost slapa s nepomičnom stijenom. Prema kineskoj budističkoj školi **chan** vodopad je simbol nestalnosti suprotstavljen simbolu stalnosti. Premda slap kao bitnost opstaje, nikad nije isti. Već je grčki filozof Heraklit zapazio da istom rijekom ne teče uvijek ista voda, i na tom je zapažanju utemeljio svoju teoriju o neprekidnom razvoju bitka i paradoksu mišljenja koji pokretnu zbilju želi zaustaviti u čvrstim definicijama. Kapi vode što tvore slap svakog se trenutka obnavljaju i tako je očitovani svijet prema budizmu samo privid. Spuštanje slapa označava nebesko djelovanje, koje proizlazi iz *nepokretnog pokretača*, dakle iz stalnosti, očitujući njegove beskonačne mogućnosti: voda stajačica slika je nepomičnog očitovatelja od kojeg sva očitovanja polaze i u nj se na koncu vraćaju upijanjem.“

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Kulturno informativni centar : Naklada Jesenski i Turk, prerađeno i prošireno 5. izdanje, Zagreb 2007., str. 603.

„Posvećenost vrela susreće se posvuda, jer vrelo prikazuje usta *žive vode*, odnosno *djevičanske vode*. Kroz njih se prvi put, na razini ljudske zbilje, očituje osnovna kozmička tvar bez koje ne bi bilo oplodnje ni razmnožavanja vrsta. Živa voda što izvire iz vrela jest, kao i kiša*, božanska krv, sjeme neba. Ona je simbol **materinstva**. Zbog toga su vrela često zaštićena tabuima: u potomaka Maya Quiche (Srednja Amerika) zabranjeno je loviti ribu na vrelo i potkresivati grane stabala što ga zastiru hladom. Izvorska je voda lustralna voda, sama supstancija čistoće (DURS) (...)

Poznato je da u tradicijskim kulturama vrelo simbolizira izvor života i, općenito, **svaki izvor**, izvor duha, moći, milosti i svake sreće. Budući da vrelo izvire iz *močvare Pamćenja*, kako da se pri tom ne sjetimo nesvjesnog? Pamćenje se obožavalo kao spremnik svega znanja. Vrelo o kojemu je tu riječ vrelo je **spoznaje**, majka spoznaje koja vodi savršenstvu i koja potječe od Pamćenja, svetog mjesta znanja.(...)

„(...)Upravo taj arhetipski simbolizam vrela usvaja Jung smatrajući ga slikom duše, kao izvorišta unutarnjeg života i duhovne energije.(db)“

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Kulturno informativni centar : Naklada Jesenski i Turk, prerađeno i prošireno 5. izdanje, Zagreb 2007., str. 766.



1. Jelena Ivančić, *Za Potok*, 2021., 90x64cm, uljane pastele



2. Jelena Ivančić, *Sove*, 2018., 40x30x40 cm, terakota



3. Jelena Ivančić, *Zimonić*, 2018., 15x11x30cm, terakota



4. Jelena Ivančić, crtež pejzaža, 2019., A4 , uljane pastele



5. Jelena Ivančić, *Kraljica krajolika*, 2019., A4, uljane pastele



6. Jelena Ivančić, *Pejzaž*, 2019., A4, uljane pastele



7. Jelena Ivančić, *Pejzaž iz zraka*, A4, uljane pastele



8. Jelena Ivančić, *Razdor*, 2019., A3, uljane pastele



9. Jelena Ivančić, *Za pejzaž*, 2019., A4, uljane pastele



10. i 11. Jelena Ivančić, mali reljefi pejzaža, 2018. 21x18x3 cm, crna glina



12. Jelena Ivančić, Maeštral i masline, 2019., kamen, 50x90x50, Brtonigla









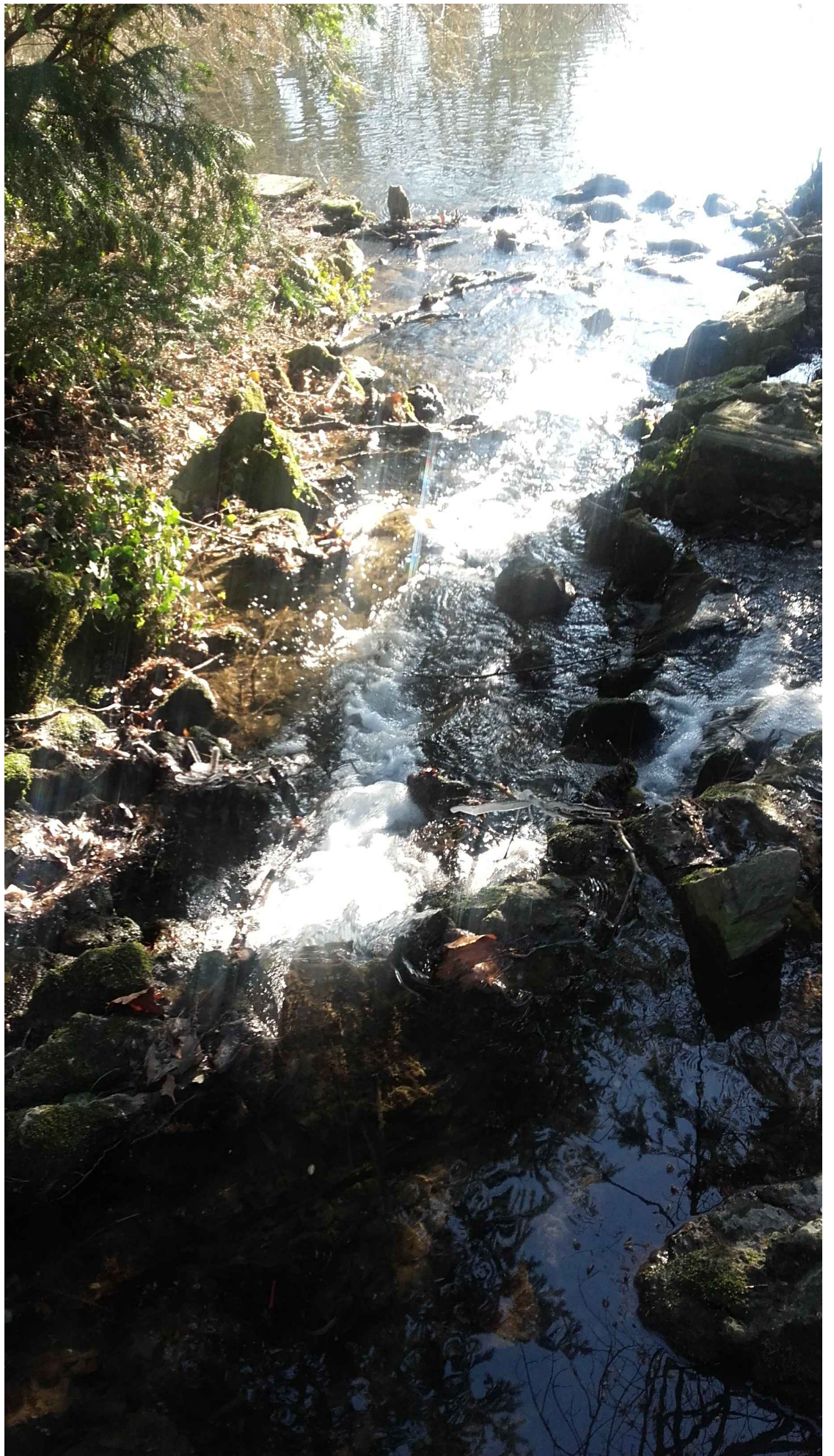






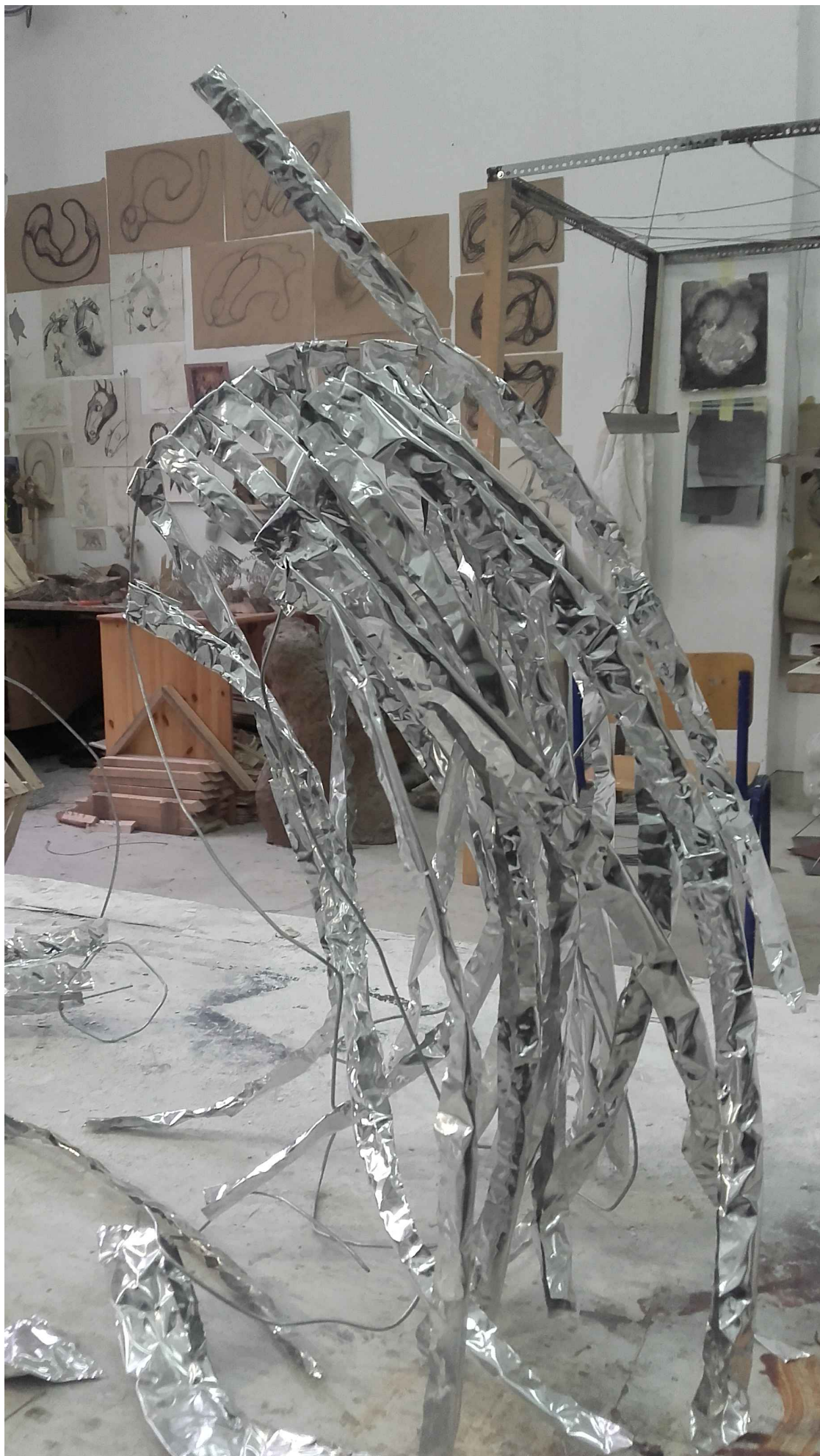
19. Jelena Ivančić, iz šetnje Petrovom ulicom, Zagreb, 2019.











24. Jelena Ivančić, *Slap*, 17x38x20 cm, žica i aluminijska folija, 2021.

2 kako sam kišom došla do potoka

Kada sam poželjela izraziti svoj doživljaj prizora kiše koja se spušta na zemlju, tu prirodnu pojavu i ljepotu tog trenutka u prirodi koji je u filmu *Solaris* zabilježio Tarkovsky, razmišljala sam o fenomenu kiše, kao i tome kako pobuđuje udivljenje i fascinira ljude općenito. Glina je zemlja, u koju se tijelo vraća, na koju pada, prema i po kojoj pada kiša. Utiskivala sam ruke u glinenu plohu i padala potezom ruke na zemlju glumeći kapi kiše. Tako je nastala namreškana, pravilno nepravilna ploha koja je predstavljala temu kiše²⁵. Jednom čovjeku tada nije bilo jasno kako sam prikazala kišu, jer bi po njegovom kiša trebala biti bolje prikazana dok je još u zraku, na svojem putu prema tlu. Učini mi se nemogućim i neizvedivim u tom trenutku izvesti takvu skulpturu, tu vodu na taj način, iako mi je njegova varijanta i ideja zvučala živo i uvjerljivo. Negdje u pozadini misli vidjela sam tanke srebrne niti, zgusnute, s tek ponegdje manjim prekidima koje se gotovo ravno, blistavo spuštaju s neba prema zemlji. Sada se iznova postavila tema oblikovanja jedne vode, jednog vodenog elementa prirode. Žica i aluminijska folija povezale su se sa tom vizijom od prije i napokon sam pronašla novi način kojim prikazati put vode, ovaj put u službi vodotoka.²⁶

„Kiša se posvuda smatra simbolom nebeskog utjecaja na zemlju. Očita je činjenica da ona tlu podaje plodnost. Stoga ima i bezbroj ratarskih obreda kojima je cilj da prizovu kišu: izlaganje suncu, dozivanje oluje uz pomoć kovačkoga mijeha, kambodžanska *pješčana brda*, razni plesovi. Ali plodnost se proteže i na druga područja i nije ograničena samo na tlo: Indra, božanstvo groma, daje kišu poljima, ali plodi i životinje i žene. Ono što se spušta s neba na zemlju jest i plodnost duha, duhovni utjecaj.

Kiša, kaže **Yi-king**, potječe od principa **k'ien**, aktivnog principa nebeskog, iz kojega potječe sve što se očituje. Ibn al Walid u svojim **Risalat** kaže da je nebeska kiša, da su Gornje vode, kozmološki ekvivalent sjemena. ...*Rosite, nebesa, odozgo pravednošću. Neka se rastvori zemlja da procvjeta spasenje.* . . . stoji u Izaiji, **45**, 8. Znak **ling**, koji u *Tai-te-kingu* (pogl.39) označuje nebeske utjecaje, sastoji se od znaka **wou**, koji označuje magijsko vraćanje, i od triju otvorenih usta što primaju kišu s neba: to je bez sumnje izraz spomenutih obreda, no učinak mu je na području intelekta. *Bog šalje svoga anđela svakom kapi kiše*, kažu islamski ezoteričari. Osim posebnog značenja, što ga oni pridaju toj formuli, ne može se ne zamijetiti njezin verbalni simbolizam i ne usporediti je s hinduističkim učenjem po kojemu nevidljiva bića silaze s mjeseca na zemlju rastopljena u kapima kiše. Ta kiša s mjeseca sadrži u sebi i uobičajeni simbolizam plodnosti, oživljavanja. Kiša je milost, a i mudrost. Vrhunska mudrost, poučava učitelj Houei-neng, imanentna prirodi svakog čovjeka, može se usporediti s kišom. . .

Premda je simbolizam kiše obično vrlo blizak simbolizmu rose, valja zamijetiti da su ta dva simbolizma pokatkad oprečna u Kini gdje je utjecaj kiše **yin** naravi, a utjecaj rose **yang** naravi. Jedna i druga ipak su lunarnog podrijetla. Međutim, to što su njihovi učinci usklađeni, znak je sklada svijeta

U Inka u Peruu kišu na zemlju šalje bog groma Ilapa, koji je crpi iz mliječne staze, velike nebeske rijeke.“

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1987., str.257.





Imala sam i ideju izmodelirati mnogo takvih skulptura u žici i aluminijskoj foliji, ali od 1-2 metra i postaviti ih djelomično zgusnuto, djelomično rašireno u praznu prostoriju(npr.klasu) na pod i tako izložiti diplomski.

3 zašto radim mjesta

Einstein u svoju knjigu „Moja slika svijeta“ započinje razmišljanjem o smislu i razlogu zbog kojeg smo tu i zaključuje kako smo tu jedni zbog drugih.

Mogu pisati o krajolicima, mjestima, njihovim elementima, pojavama u prirodi i osjećaju i svijesti o vlastitom postojanju, dok se iza toga svega krije, osim potrebe da spoznam sebe, čežnja za spoznajom o drugima i mojoj vezanosti za druge ljude. Što su mjesta bez ljudi? Ne mislim pri tome na nenaseljena i pusta mjesta, već mislim na to kako su moj pogled na i povezanost sa tim mjestima, krajolicima i elementima utemeljena na mojoj povezanosti sa drugim ljudima kroz život. Taj nevidljivi svijet prirodno ušiven u vidljivi. Mjesta i krajevi kojima prolazim postoje u meni-mojem umu, dok su u svojem materijalnom postojanju relativna i pusta. Povezana sam sa motivom potoka samo zbog moje povezanosti sa drugima. On u meni kao misao i metafora postoji neuništiv, vječan, uvijek živ baš kao što može ostati i osoba.²⁷

„KAKO JA VIDIM SVIJET

U čudnoj li smo situaciji mi, djeca Zemlje! Svi smo mi tu u kratkoj posjeti. Ne znamo zašto, ali katkad vjerujemo da to osjećamo. No sa stanovišta dnevnog života, bez kakva dubljeg razmišljanja, zna se: čovjek je tu radi drugih ljudi,---na prvom mjestu radi onih od čijeg osmijeha i zdravlja potpuno zavisi sopstvena sreća, a onda i radi mnogih nepoznatih ljudi, s čijom smo sudbinom povezani vezom saosjećanja. Svaki dan bezbroj puta mislim na to da se moj spoljnji i unutarnji život zasniva na radu sadanjih i već umrlih ljudi, da se moram naprezati da bih davao istom mjerom kako sam primao i kako još primam. „

Einstein, A., *Moja slika svijeta*, Narodna prosvjeta - Izdavačko poduzeće Sarajevo, Sarajevo 1955., str.7.



4 i grane su rasle u potok

Kako su mi grane bile kao potok ?^{28,29}

Nije teško zaključiti zašto krošnje drveća bude u ljudima najrazličitije asocijacije povezane sa materijalnim, kao i nematerijalnim elementima koji nas prate prilikom zapažanja vanjskog i unutarnjeg svijeta. Svojim mnogobrojnim oblicima, živim rastom krošnje te izvijanjem u visinu, širinu, ili pak u svojem spuštanju, drveće zauzima bitan dio mojeg misaonog, kreativnog procesa kojim dolazim do osmišljavanja ideje za skulpturu. Tok rasta drveća je stoga neizostavan element koji smatram dijelom priče o ovom Potoku kojega naposljetku modeliram u aluminijskoj foliji, jer me ustvari zanimaju jedino žive grane na drveću u svojem rastu, a ne posječeno ili otpalo granje kao materijal.

„Asocijacija. U psihologiji se asocijacijom naziva mentalni proces u kojem jedna vizualna pojava neposredno izaziva prisjećanje na neku drugu pojavu (. . .) Forme nastale automatskim postupkom su „slobodne forme“, koje se asocijativno povezuju s oblicima iz sjećanja, snova, fantazija, narkotičkih vizija ili prirode.“

Šuvaković, M., *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Vlees & Beton, Zagreb 2005., str. 81.

U predjelima krajolika gdje teče potok često rastu vrbe, savitljivih i mekih, elastičnih, elegantnih i tankih grana. Prvotna zamisao bila je oblikovati tok u prirodi od granja koje sam sama pronašla. Isprva sam pomislila kako bih mogla koristiti grane od drveća koje uspijeva uz vodu. Trebalo je saznati kako se pletu košare od vrbe od ljudi koji se time bave ili su odrasli u kraju gdje su taj proces imali prilike gledati. Kolegica sa kiparstva iz Podravine je rekla kako će pitati svog djeda, jer je u njihovom kraju to bilo uobičajeno, pa je ispričao kako se grane trebaju kuhati kako bi bile lijepe, mekane i crvenije i kako bi se mogle plesti te da on nije imao to veliko korito za kuhanje grana. Postavilo se pitanje gdje bih i ja mogla kuhati tako velike grane kao i pitanje gdje skupiti toliko granja za skulpturu. Išla sam na autocestu na rubu grada jer sam čula kako tamo ima lijepih crvenih vrba. Bio je to predio za šetnju pun granja vrba koje su se svojim oblikom i bojom kao mali plameni vatrometi protezali preko debele, blatnjave zemlje. Nabrala sam koliko sam mogla granja sa škarama, no ono se brzo osušilo i nisam se snašla da ga skuham. Trebalo je pronaći izvor velike količine granja, negdje gdje se na veliko sječe i nije potrebno nikome, a meni bi za rad dobro došlo.

Na Poljoprivrednom dobru Agronomskog fakulteta^{30,31} su mi rekli kako su baš nedavno posjekli jednu vrbu i ja sam bila zakasnila. S vremenom nisam više gledala na granje na isti način kao prije kada bi u šetnjama poticalo moju maštu i više ga nisam vidjela kao materijal od kojega bih gradila skulpturu, već sam bila pod pritiskom, kao da sam se našla pod težinom golog, suhog i nesavladivog granja kad god bih prolazila kraj nekog parka ili šetala prirodom.

^{32,32.a}











32.a. Jelena Ivančić, *tata mi pomaže brati granje* 2020. u veljači

5 kako je bitno vratiti se na početak kako bismo bolje razumjeli sadašnjost

33,34

Mladi naraštaji, niz života, pronalazak toka u likovnom razvoju

Nisam mogla, a da se ne osvrnem na važnost samih temelja i vraćanja na sam početak kako bismo znali više o sebi danas u pogledu razvoja čovjekovog likovnog izražavanja i svijesti, u čemu sam koristila knjigu „Dijete i oblik“ Dobrile Belamarić u kojoj objašnjava i pokazuje pravim primjerima iz svakodnevnoga života razvoj djetetovog likovnog izražavanja i svijesti.

Naučila sam kao prvo, da nam je likovni jezik (sposobnost likovnog izražavanja i komuniciranja) prirodno urođena sposobnost i razvija se iz prirodnog potencijala ljudskog bića, odnosno djeteta, kao spontana interakcija unutarnjeg svijeta i vanjskog koji ga okružuje.

Belamarić objašnjava kako je linija je naime prvi likovni znak, izraz i čin likovnog izraza malog djeteta. Linijama dijete slijedi unutrašnju sliku nekog događanja, poistovjećuje se s njime, sudjeluje u njemu, stvara ga i ponovno pokreće. Najčešći sadržaj je kretanje, a kretanje je za dijete oblik života i življenja, život se očituje kao kretanje. Najzanimljivije od svega je to što kao djeca ne vidimo sam oblik i površinu, već gledamo što pokreće taj oblik (neko biće, djelatnost, radnju), gledamo funkciju i svrhu, jer to znači življenje. Življenje se manifestira kao kretanje, činjenje, djelovanje, kroz silu i energiju koja ga pokreće, zato djeca imaju takvu konceptualnu i apstraktnu razinu prikaza čiju spontanost s vremenom teže postizemo. Dok vodoravne linije prikazuju širenje u prostoru-prostiranje i orijentaciju, osjećaj za vodoravnost zemlje, okomite linije znače kretanje u vis ili u dubinu, njihova mala savinutost je znak da je 'živo', dijete doživljava otkriće da ljudi i druga bića imaju okomitu os koju zadržavaju dok su živi, okomica je znak za rast, vlastitu životnost. Kose linije su povezane sa nesigurnošću, padom i nestabilnošću, iako-kosina označava i kretanje.

Škotski kipar Andy Goldsworthy bavi se land artom i radi sa prirodom kao materijalom u prirodi, spomenuo je jednom kako pri radu s materijalom ne vidi u kamenu ili listu samo list ili kamen, već su važni procesi koji stoje iza njih i tako pokušava razumjeti prirodu u cjelini, a ne jedan izolirani objekt. To me podsjetilo upravo na to kako piše Belamarić, D. u knjizi *Dijete i oblik: likovni jezik predškolske djece : knjiga za odgajatelje, roditelje, pedagoge, psihologe, psihijatre*, Školska knjiga, Zagreb 1986., da na samom početku našeg likovnog izražavanja ne vidimo pusti izolirani objekt, već ono što je „iza“ tog objekta, ono što ga pokreće i čini živim, takoreći jedan tok koji stoji iza svake stvari. Tako dijete svoju kuću likovno prikazuje kao značenje koje stoji iza samog objekta-prikazuje ga recimo kruženjima po papiru koja prikazuju odvijanje života unutar doma. Manja kruženja su neka manja odvijanja i događanja, a veća kruženja predstavljaju neka za dijete značajnija i bitnija događanja unutar kuće.

Upravo taj primitivan način poimanja je onaj kojemu se kao odrasli u likovnom izražavanju pokušavamo vratiti kako bismo pogodili bit/srž stvari do koje dijete tako jednostavno dolazi,

kako bismo proizveli što iskreniji i neopterećeniji rad-rad koji gađa ravno u srž stvari. Ta dječja spontanost se možda i morala gubiti, jer je kreativnost tijekom procesa sazrijevanja usmjeravana na raznorazne načine, mnogočega postajemo svjesni o sebi i svijetu oko nas, učimo gledati, spoznavati i vidjeti-i sami, ali i kroz obrazovni sustav i institucije. I zato se možda, po meni, jednom poslije umjetnik prirodno vraća sada obnovljenom stazom, tražeći tu srž koja stoji iza stvari, iza skulpture, značenje i smisao koji ju „drži“, koji mi kao djeca direktno bez sumnje i instinktivno prenosimo u crtež, skulpturu, likovni rad, tražeći poveznicu između naših misli, kako vidimo sa načinom na koji ćemo prikazati nešto što želimo. Sada pokušavajući biti i ono dijete nesputano sumnjom iskustva i istovremeno ovaj odrasli čovjek pun mogućnosti.

Prepoznala sam tu kvalitetu kod mnogih umjetnika kao i kod Andyija Goldsworthyija koji postiže prenijeti dječju jednostavnost, lakoću i zaigranost u kreativnost i inteligenciju odraslog umjetnika. On stavlja trag ljudske pametne kreativnosti u prirodu, potpuno u skladu s njezinim kretanjem, mjestom i tokom vremena i pušta da skulptura prirodno prođe s vremenom, po vremenskim uvjetima, prirodnim odvijanjima i mijenama. Prepuštenost prirodi i predanost važnosti trenutka čini da dio rada, skulpture postaje i sve ono veliko okolo-vrijeme, atmosfera, klima, prirodne pojave. Skulptura, makar i sitna, kao led koji se rastapa s izlaskom sunca, povlači čitavu panoramu i događanje u nju i njezino značenje. To su skulpture koje doslovno žive svoj život.

Kada smo 27. travnja 2021. u Galeriji Forum, na izložbi našeg najvećega živućeg slikara Đure Sedera „Nesputana linija“ kolegice i ja prišle samom autoru, Seder nas je upitao kako smo komunicirale s njegovim slikama. Slike su bile potpuno nesputane, kao što i sam naziv izložbe govori. Nesputane, meke i oslobođene. Vidjela sam u njima sačuvanu dječju nježnost, razigranost, duhovitost, nepatvorenost, blagost, neopterećenost i slatkoću-nosile su za mene osobine koje volim kod ljudi kao i vidjeti iste u njihovim umjetničkim djelima. Osobine, jer je upoznavanje sa likovnim djelima- i mojim vlastitima, kao i tuđim radovima-poput komunikacije osoba u igri.

Možda sam gotovo i nesvjesno na poseban način komunicirala sa kiparstvom Ivana Kožarića, pa time sebi objašnjavam taj neizravan, slučajan, a opet jasno vidljiv i jak utjecaj Kožarićeve umjetnosti na moj likovni rad.

U Kožarićevim djelima kao što su *Isječak rijeke* iz 1959., *Isječak rijeke Seine* iz 1970. te „rijeka“ od alufolije (izložba „Ivan Kožarić – Retrospektiva“ iz 2005./2006.) pronalazim nit koja ih povezuje s nekim mojim studentskim radovima (*Pejzaž* iz 2018., *More* iz 2017.), a sada na kraju i s mojim diplomskim radom *Potok* iz 2021.

„Simbolička značenja vode mogu se svestina tri dominantne teme: izvor života, sredstvo očišćenja i središte obnavljanja. Te se tri teme susreću u najdrevnijim predajama tvoreći najrazličitije zamišljene, a istodobno i najsmislenije kombinacije.

Vode, neizdiferencirana masa, predočuju beskonačnost mogućnosti i sadrže sve što je virtualno, bezoblično, klicu klica, sva obećanja razvoja, ali i sve prijetnje resorpcije. Uroniti u vode da bi se iz njih izišlo, ne rastvorivši se sasvim u njima, osim simboličkom smrću, znači vratiti se izvorima, napojiti se u golemom spremištu potencijala i crpsti otud novu snagu (...)

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1987., str.755.





34. Jelena Ivančić, 2019., Rasadnik Agronomskog fakulteta, Ravnice

6 čuvari čudesnosti

Upravo taj početak, kao i mnogi počeci poslije nose čudesnost. Pod početkom mislim ne samo na kada smo imali nešto prvi put ili vidjeli nešto prvi put, već na početak misaonog koncepta, na otkrivanje polja misli o vidljivome koja nisu vidljiva i nisu ograničena prostorno. Mislim recimo na to kako za jednu te istu stvar možemo imati različite dojmove, različite načine upoznavanja i pristupe. Kako očuvati dječji entuzijazam - stalno iznova pronalaziti iskušano, već viđeno kao nešto posve novo. Čuvati čudesnost stvari, pojava, već dobro poznatog, svakidašnjeg, dobro naučenoga. Čudesnost poznatosti i umjetnik kao čuvar čudesnoga:

time što se ne uzima zdravo za gotovo

time što sve propituje

time što ne mora konačno sve znati

jer bit je u čari istraživanja

time da ne misli kako sve zna

kao kada sam u osnovnoj školi pokušavala pojmiti beskraj svemira i riječ „vječnost“

„ Najljepše što možemo da doživimo jest ono tajanstveno. To je osnovno osjećanje koje stoji pri koljevci prave umjetnosti i nauke. Tko ga ne pozna, tko ne može više da se čudi, tko ne može više da se divi, taj je, takoreći, mrtav i njegovo je oko ugaslo. Doživljaj tajanstvenog - makar i pomiješan sa strahom -stvorio je i religiju. Znanje da postoji nešto što nam je nedokučivo, da postoje manifestacije najdubljeg razuma i najsajnije ljepote, koje su našem razumu pristupačne samo u svojim najprimitivnijim oblicima, to znanje i osjećanje sačinjava pravu religioznost; u tom smislu ja pripadam duboko religioznim ljudima. Jednog Boga koji objekte svog stvaranja nagrađuje i kažnjava, koji uopće ima volju nalik na onu koju mi sami na sebi doživljavamo, to ja sebi ne mogu da predstavim. A ni individuu koja bi živjela poslije smrti ne mogu sebi da zamislim; neka se slabe duše iz straha ili smiješnog egoizma hrane takvim mislima. Meni dostaje misterij vječnosti života i svijest i slutnja o čudesnoj građi postojećeg, kao i odano stremljenje da shvatim makar i najsićušnji dio razuma koji se u prirodi ispoljava. (1952.)“

Einstein, A., *Moja slika svijeta*, Narodna prosvjeta - Izdavačko poduzeće Sarajevo, Sarajevo 1955., str.9. i 10.

Htjela sam isprva postaviti skulpturu/instalaciju vodoravno u vrtu akademije. Jedino to što sam naišla na preveliku sličnost sa Kožarićevom „rijekom“, koju je izradio također u aluminijskoj foliji.³⁵

Stajala sam tako u grmlju radeći probu s vodoravnim trakama folije i htjela sam da je Potok djelomično sakriven u grmlje ili krošnju stabla, ili da prolazi kroz. Bila je zima. Na gole tanke i niske, lagano spuštene grane koje su padale oko moje kose odložila sam žice namijenjene za konstrukciju za foliju objesivši ih na te grane i opet me kao i pri izradi nekih skica osvojilo padanje, spuštanje, stajanje u zraku koje nosi ljepotu kiše.³⁶

Tankoća, refleksija i krhkost skulpture znaju me estetski privlačiti, no kada zgusnem mnogo tankog, dobijem nešto sasvim novo.

Zanima me

slabost koja se trudi biti jaka

tankoća koja se zgušnjava

savijenost koja se ispravlja

zgužvanost koja se ne može izravnati

strganost koja se još uvijek trudi zadržati smjer

strujanje linija koje streme negdje u nedogled

Taj okomit proliveni pad nalik predaji, utjesi, priznanju, suzama, granju i kosi; zaplela sam se u nj.

„U Bibliji su zdenci * u pustinji vrela* što se pokazuju nomadima mjesta radosti koliko i čuda. Uz izvore i zdence zbivaju se najznačajniji susreti; mjesta vode imaju, kao i sveta mjesta, jedinstvenu ulogu. Kraj njih se rađa ljubav i snuju vjenčanja. Pohod Hebrejaca i put svakog čovjeka za njegova zemaljskog hodočašća srasli su u izvanjskom i unutrašnjem doticaju s vodom, jer ona biva središte mira i svjetlosti.“

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1987., str.756.



Proba međudnosa veličina u vrtu na kraju 2020., dok sam još mislila da ću postavljati vodoravno trake. Nisam imala više materijala za dalje, a vidljivo je iz fotografije da su bili potrebni puno veći komadi folije kako prostor vrta ne bi progutao skulpturu.



Postavila sam element žice obloženu folijom kako bih isprobala kako će se ponašati na vremenskim uvjetima, ali i simbolično, kao znak za iskustvo početka procesa rada vani, u dvorištu Akademije, gdje je i bilo planirano da rad na kraju bude izveden. Još i danas taj element stoji na istom mjestu.

36. Jelena Ivančić, prva proba materijala u vrtu u prosincu 2020, prvi snijeg nakon dugo vremena.

7 skulptura kao tok misli

Bitna mi je fleksibilnost i neponavljanje istoga u smislu da se dozvoli ta mala sloboda skretanja: nikada neće i ne mora nastati baš isti rad, kao prepisan, kao što ista voda nikada ne teče tim istim koritom. Ne postoji točno pravilo kako ću saviti Potok i kada, on mora zadržati fluidnost i slobodu. Najradije modeliram „u toku“, potpuno prepuštena unutarnjoj priči, kao razgovoru sa radom u nastanku, unutarnjim dijalogom i komunikacijom.³⁷

Vjerujem da se kroz nečiju skulpturu često vidi je li iskrena ili nešto skriva/pokušava prikriti. Postoji više problema tijekom rada: bojati se biti iskren sam prema sebi, kao i strah od razočaranja u ishod, kao i od tuđe kritike. Ako i uspijem napraviti iskrenu skulpturu, to me može ogoliti, to će onda zasigurno pokazati slabosti. Gdje smo to slabi i karakterno i duhovno i mentalno i slučajno, možda krhkost, nesigurnost. Tijekom studija naučila sam da je najveća sloboda moći pogriješiti i usuditi se griješiti. Razmišljala sam kako je za moći biti nježan potrebno biti snažan (i obrnuto). Za pokazati se gol i ranjiv. Za pokazati se i pogrešan. Očekuje se samo rad, predanost, bez očekivanja ičega osiguranog zauzvrat, kao i u ljubavi, za to je potrebna hrabrost.

Misli su tekle otprilike ovako pri izrađivanju i zamišljanju skulpture:

Slomljena sam, no stojim

Kada sam se zamišljala kao potok iznutra, potok kao doživljaj mojeg postojanja i svijesti o osjećaju da sam živa, osjećala sam to kao zaigrano i živo treperenje blistavosti, kako u meni život bez prestanka juri, poput beskrajnog niza konjića u trku što preskaču jedan drugoga kao da se prijateljski natječu.

Već sam jednom prije sa sličnom mišlju bila izmodelirala tzv. „titravi stup“, koji je bio ustvari tek nabacana glina za neki portret, u koju su bili slučajno utiskivani moji prsti, ali je izgledalo „živo“, dok još kipar ne počinje „nešto htjeti“ i „nešto pokušavati“ i pokušavati znati kako bi nešto trebalo napraviti.

Iako sam slaba i stojim na tankim nogama (figurativno), ipak taj potok u meni jednako živo teče i jednako lijepo blista kao i kada sam jaka. Iako je ispočetka bila riječ o vodoravnom toku, ipak ga imam potrebu okomito postaviti, da stoji poput osobe i teče u tankim linijama koje reflektiraju svjetlo i zgužvane zbog prirode materijala izgledaju krhko, lomljivo i nestabilno. Nesigurno, ali stoje, teku, sjaje, titraju unutar siluete, a kako sila teža tijelo vuče prirodno prema zemlji-unutar okvira zaobljenog na vrhu, koji je neka granica. Postavim dva takva oblika od iste neprekinute žice kao dvije osobe u misaonoj interakciji, u nekoj povezanosti, obadvije krhko složene. Iz svojeg stajanja se prolijevaju po tlu.³⁸

U dijalogu sa sljedećom skicom jedan veći potok je šetao za ruku manji potok.³⁹

Sljedeći ne mora stajati uvijek baš ravno, može se i saviti, protegnuti, pružiti se kao da se pušta-ili u vjetar, ili sam u sebe. Taj je bio sam.⁴⁰

Zatim, više nije slab. Sada je dobio na gustoći, popunjen, ispunjen i osnažen, daje se sav u slap.^{41,42}

Sljedeći, postavljen vodoravno nosi misli na blagost, dodir, tečnost, nježnost, kada se ljeska i njiše plitka voda pod izvorom svjetla.⁴³

Potok kao misaona špilja. Ulazak u zaleđene misli, zaštićen, ali slojevit i nepregledne dubine je predstavljao ulazak u nepoznate slojeve misli i ideja, do njih se putuje u špilju o čijoj daljnjoj preglednosti i rasporedu ništa nije poznato, dok ta zagonetka i nepoznanica otvara daljnje predjele u umu.⁴⁴

„Voda je simbol nesvjesnih energija, bezobličnih sila duše, tajnovitih i nepoznatih motivacija. Često se u snovima sjedi na obali vode i peca. Voda, simbol duha koji je još nesvjestan, krije sadržaje duše koje ribič nastoji dovesti na površinu i koji bi ga imali nahraniti. Riba je psihička životinja . . .

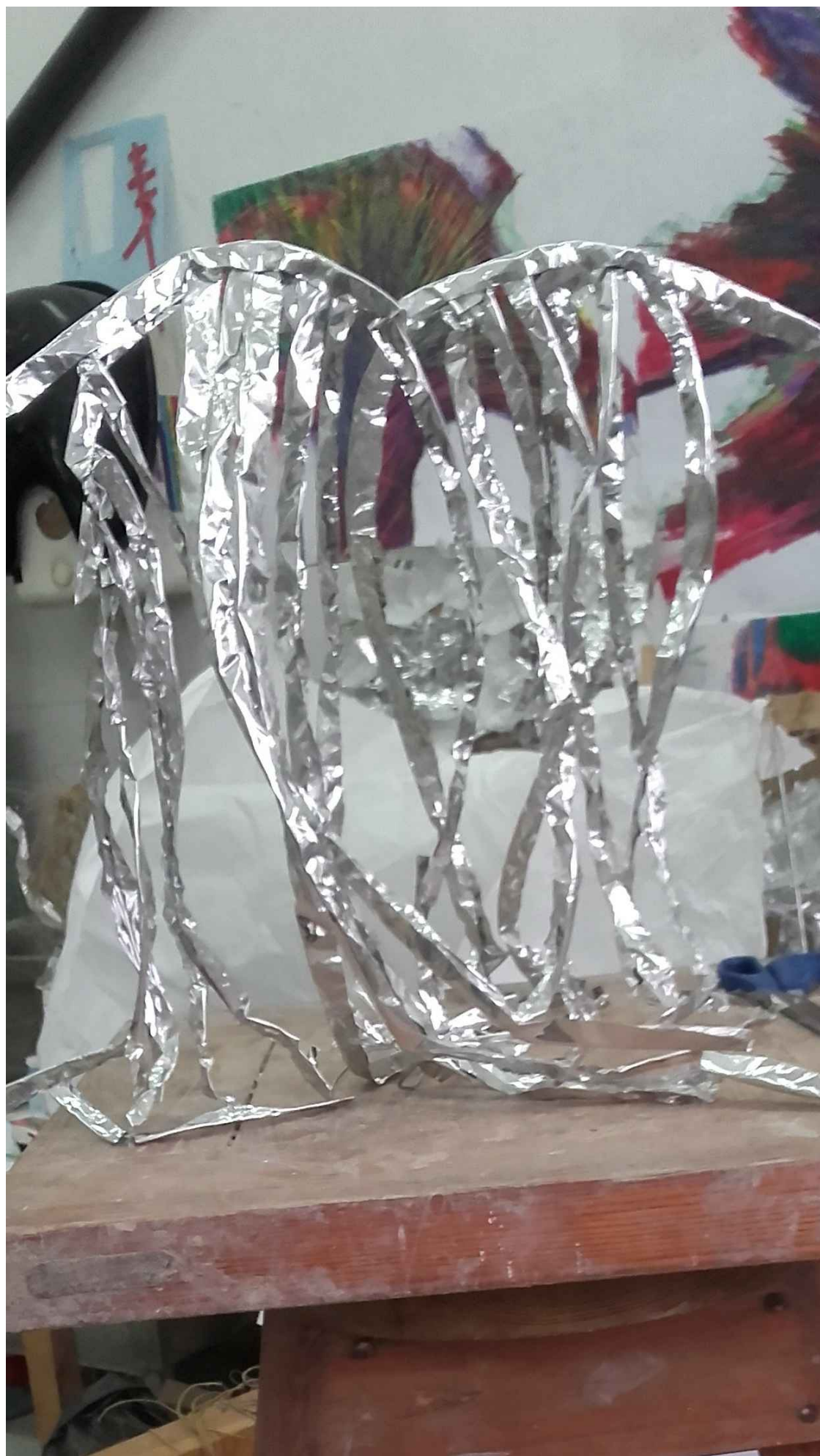
Gaston Bachelard je napisao istančane varijacije na temu bistrih voda, proljetnih voda, tekućica, zaljubljenih voda, dubokih, usnulih, mrtvih, suzdržanih, krotkih i silovitih voda koje su različita lica tog simbola što se zrcali

Ne toliko zrcalo koliko drhtaj . . . ujedno i odmor i milovanje, potez tekućim gudalom na koncertu pjene (Paul Claudel).“

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1987., str.760.



37. Ja u modeliranju varijanti *Potoka* u Klasi 2, u svom uglu kod lavaboa početkom 2021.



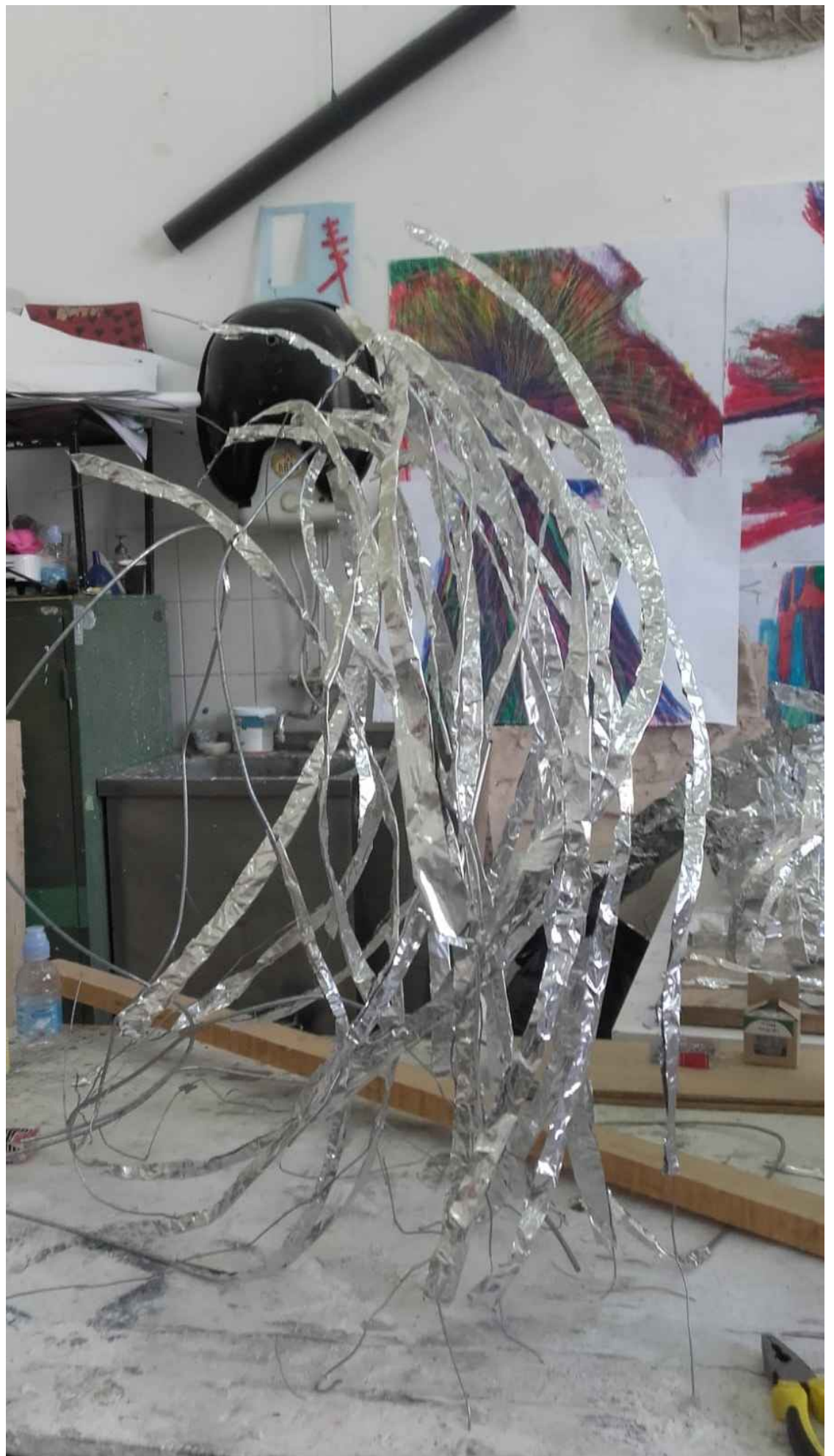
38. Jelena Ivančić, *Dva potoka*, 30x36x7 cm, žica i aluminijska folija, 2021.



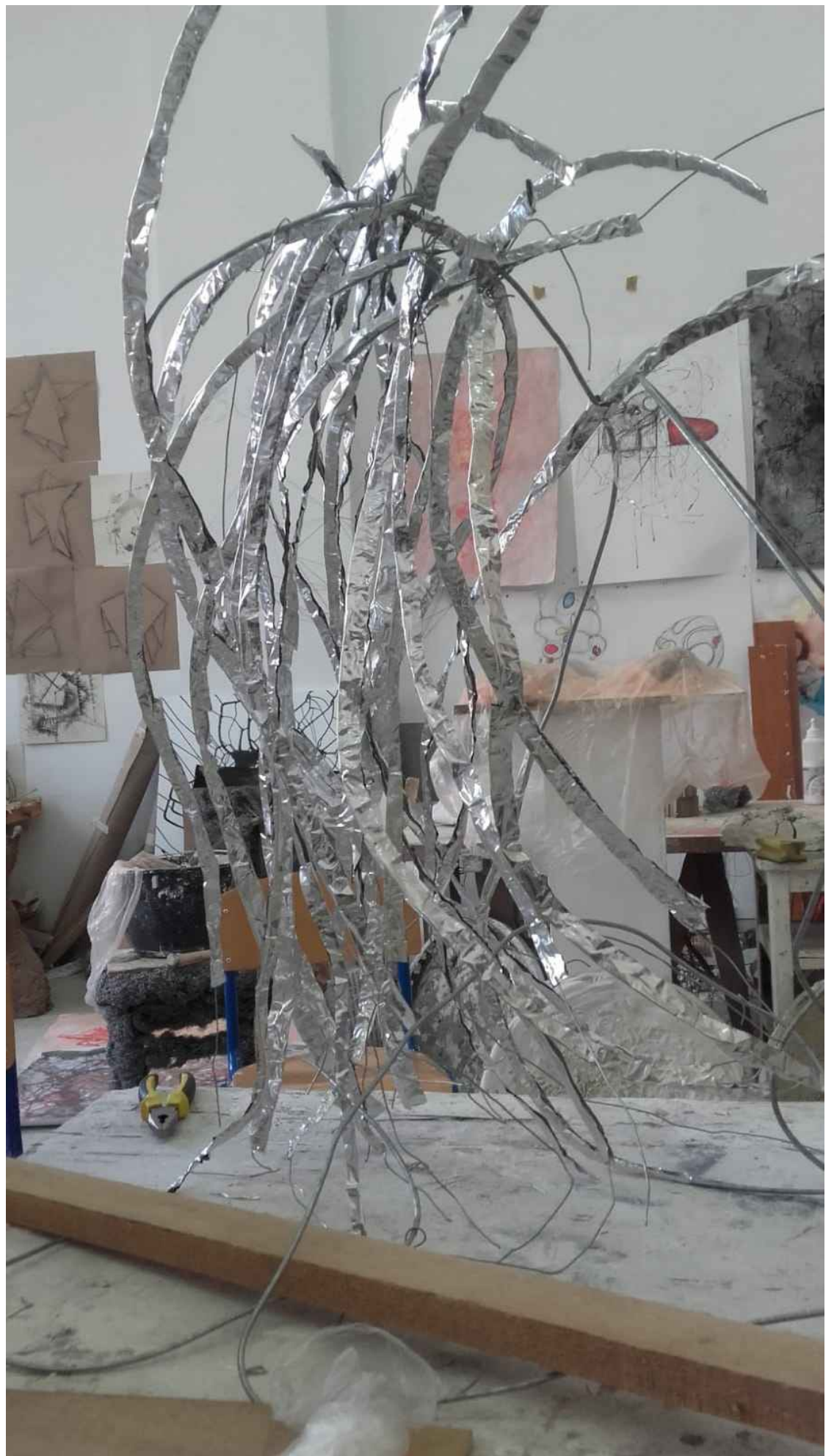
39. Jelena Ivančić, *Za potok*, 17x38x7 cm, žica i aluminijska folija, 2021.



40. Jelena Ivančić, *Slap*, 17x38x20 cm, žica i aluminijska folija, 2021.



41. Jedna od posljednjih skica za *Potok* 45x100x55cm, žica i aluminijska folija, travanj 2021.



42. Jedna od posljednjih skica za *Potok* 45x100x55cm, žica i aluminijska folija, travanj 2021.

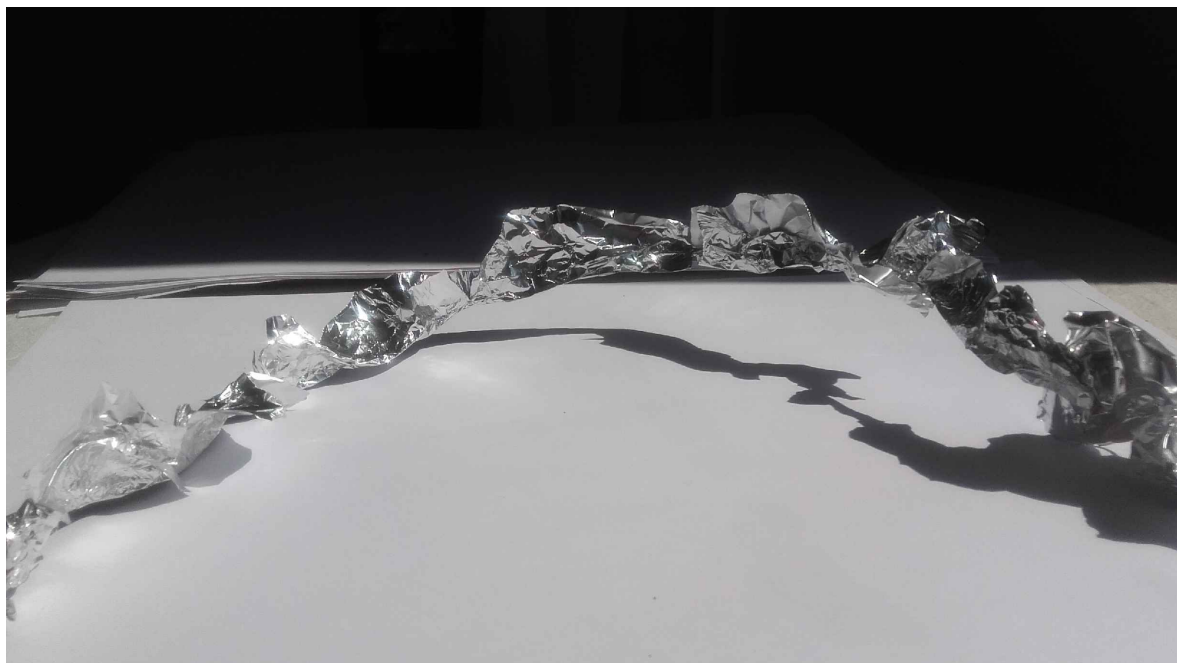


43. Jelena Ivančić, *Vodoravni tok*, 46x18x30 cm, žica i aluminijska folija, 2021.

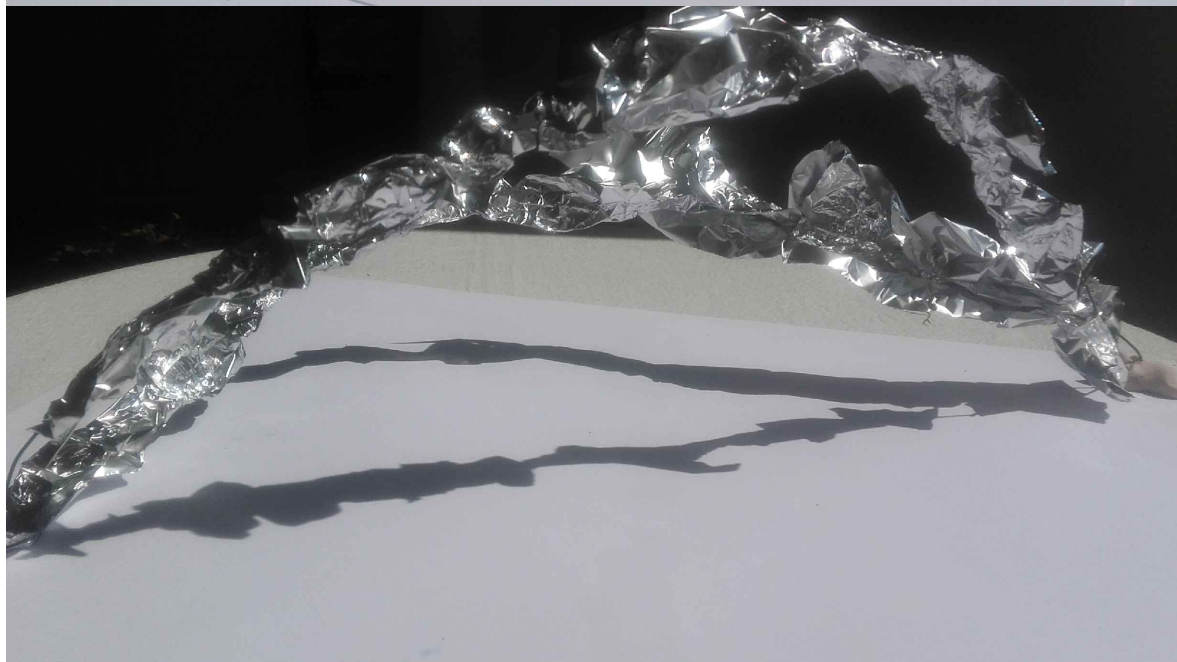
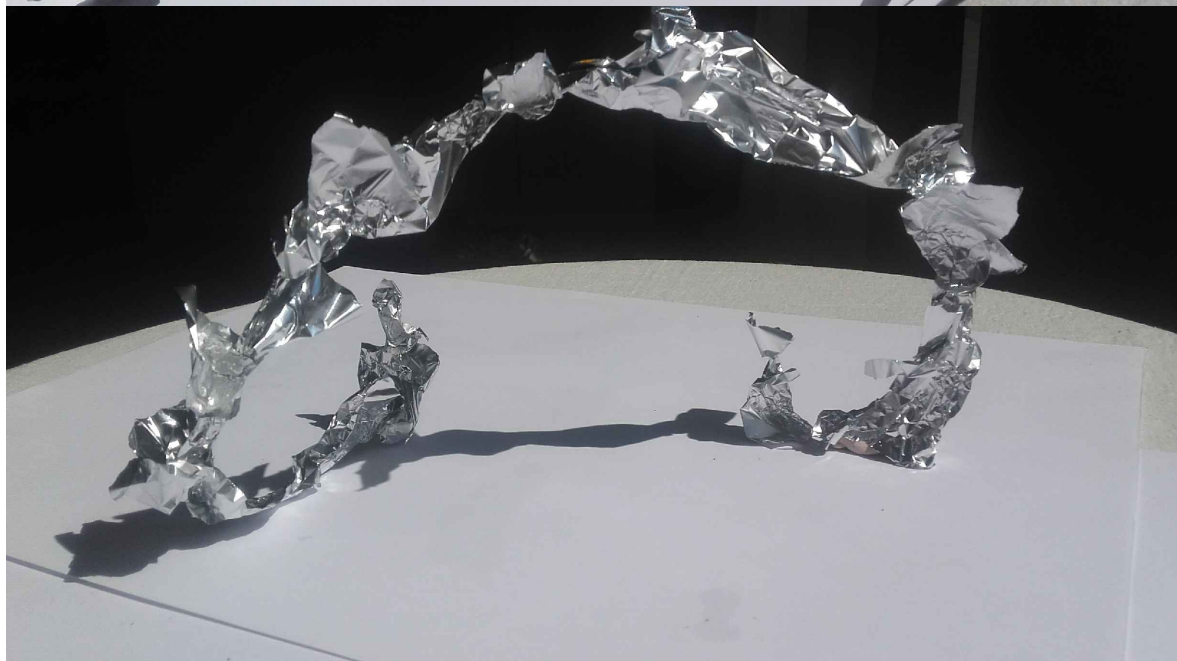
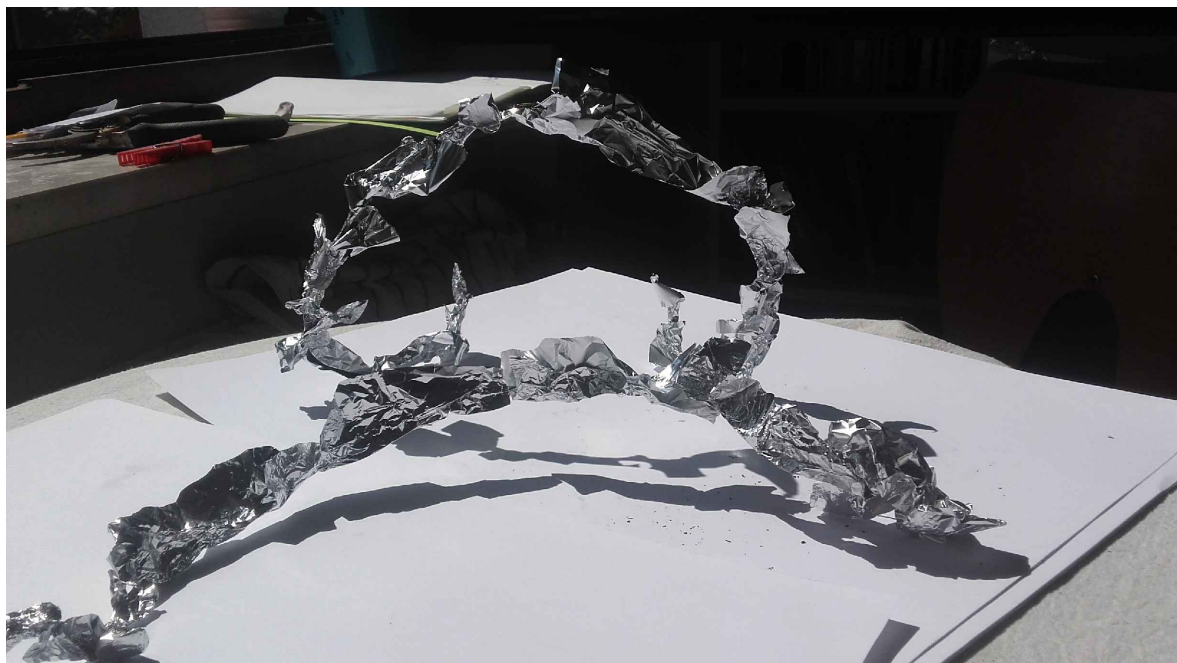


8 o materijalu i modeliranju

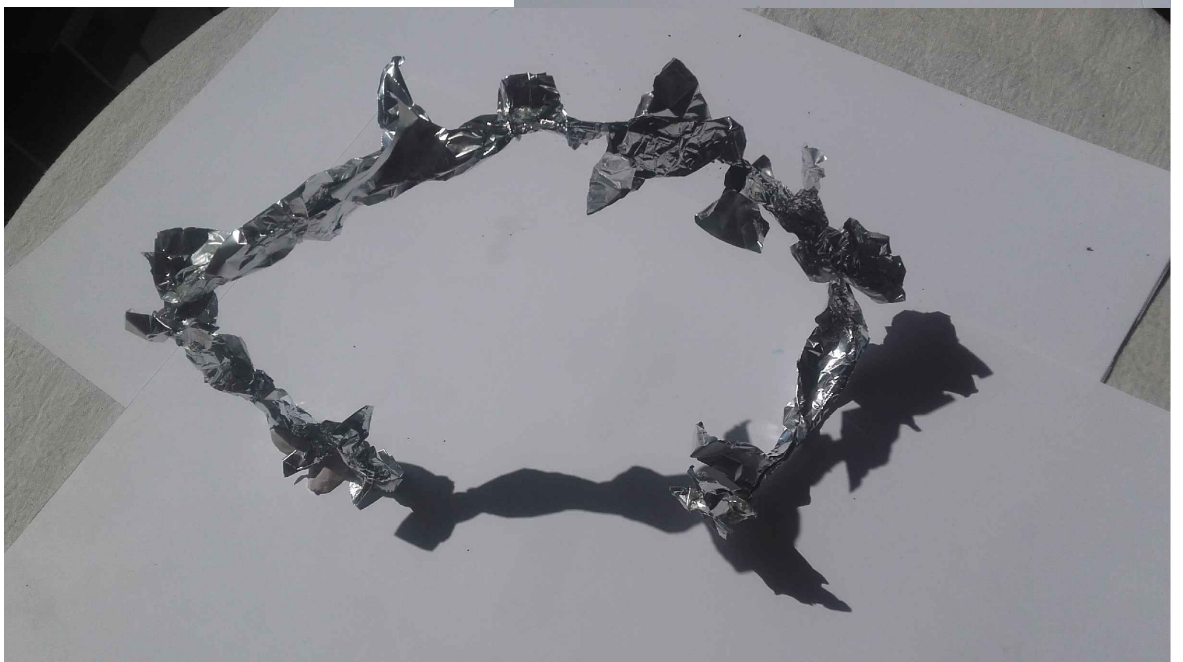
Htjela sam isprobati rad u novom materijalu. Kroz rad u klasi isprobavala sam različite načine modelacije, pa sam tako i omatala i oblagala žicu srebrnom aluminijskom folijom i primijetila sam kako mi žica pomaže u radu sa tim materijalom, jer mu daje smjer, i može ga držati. Priroda materijala aluminijske folije je da je vrlo lagan, leti, pada, jako se gužva, a reflektira svjetlo i kada se zgužva ne može se više izgladiti. Svojom hladnoćom, svježinom refleksije, načinom na koji reflektira sunce i okolinu, mreška se i svojim srebrnim tonom folija me asocira na vodu. Trebalo mi je dugo da upoznam aluminijsku foliju kao materijal, osim što je oštra, ne može se lako manipulirati njome u modelaciji, ali nisam odustajala od upoznavanja, jer mi je otvorila nove mogućnosti izražavanja i mogućnost izrade sasvim drugačijih skulptura od nekih koje sam modelirala prije. Žica predstavlja liniju struje vode obložena srebrnom folijom.^{45 46}



45. a, b, c, Jelena Ivančić, varijante traka toka sa folijom i žicom, nastava je online zbog karantene, ožujak 2020.



45. d, e, f, Jelena Ivančić, varijante traka toka sa folijom i žicom, nastava je online zbog karantene, ožujak 2020.



45. g, h, i, Jelena Ivančić, varijante traka toka sa folijom i žicom, nastava je online zbog karantene, ožujak 2020.



46. Jedna od skica za Potok. Samo aluminijska folija i ribarski najlon, 80x50x50 cm, 2020.

9 proces izrade skulpture

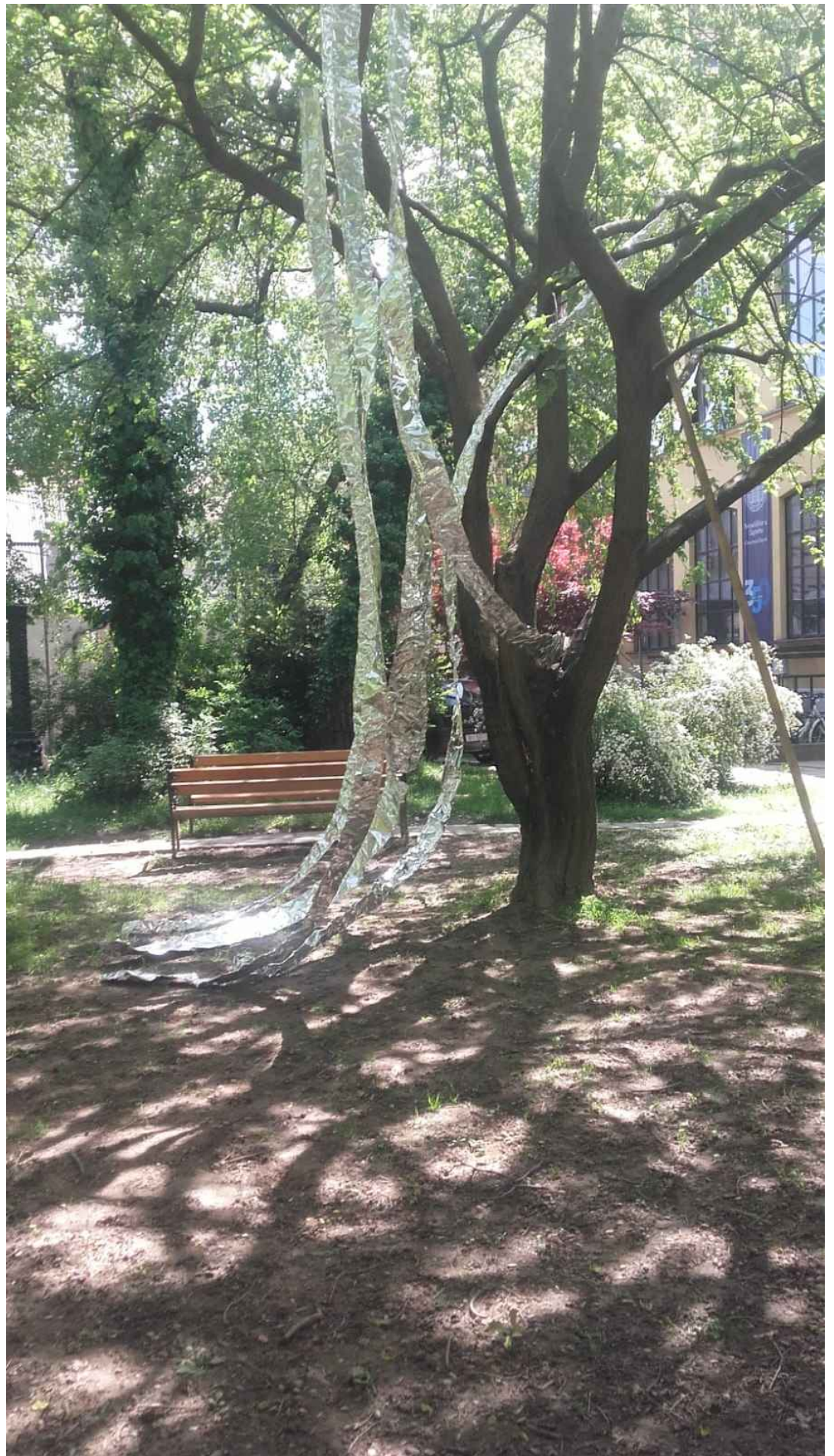
Zatim sam htjela to uvećati. Žice sam rezala na otprilike 5 m i ravnala ih i oblagala ih komadima folije kojom sam mogla jedva rukovati. Rezala sam je na 2m i modelirala te komade folije oko žice mreškajući je nalik vodi. Neke sam oblagala deblje, neke tanje, a negdje bih spojila i dvije žice na određenoj razdaljini kako bi kao jedan element mogle držati i vrlo širok trak vode.

U jednom trenutku išla sam isprobati odnos veličina u dvorištu kako bih vidjela hoće li veliki prostor okoline ili visina drveća progutati elemente.^{47,48}

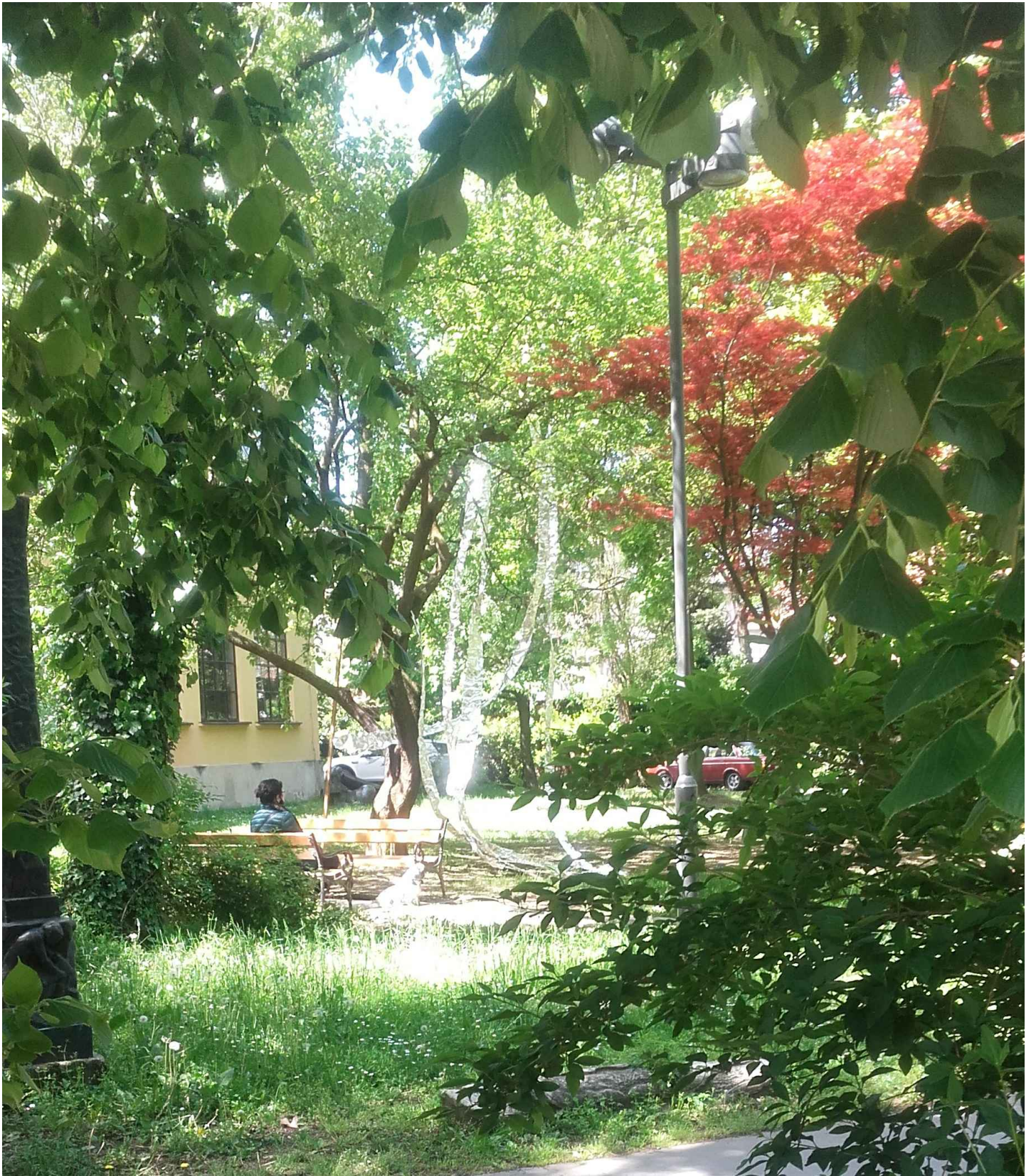
Na žicu od oko 5m oblagala sam foliju, izrezavši ju prethodno u duljinu od oko 2m kako bih mogla fizički njome baratati. Prilikom prve probe veličina u dvorištu neki od elemenata folije na istoj žici su se razdvajali. To nije mijenjalo sam koncept skulpture, ali nisam htjela da se svi dijelovi razvoje, pa sam ih počela vezati ribarskim najlonom, koji prihvaćam, kao i žicu ako proviri, kao dio skulpture, dok ljepilo ne bih mogla prihvatiti kao dio skulpture, jer se mora skrivati. Sve što se mora skrivati kako bi zavaralo oko promatrača izbjegavam pri izradi skulpture i to sam otkrila tijekom studija. Prilikom izrade pojedinih velikih reljefa na 3.godini studija, lijepila sam ih kako bi izgledali kao što je zamišljeno-cijela skulptura u jednoj veličini, zato jer je fizički bilo moguće ispeći samo manje dijelove gline. Ubrzo nakon ljepljenja, možda i odmah, osjetila sam da je takvo skrivanje krivo skrivanje i da je po meni bilo ispravno ostaviti skulpturu radije i razlomljenu i u dijelovima, nego je lijepiti. Ono pak, što je u skulpturi skriveno, a iskreno- to postoji kako bi upravo pobudilo pažnju i zanimanje, to je u biti tajanstveno i ono što smije biti otkriveno ukoliko se otkrije, pronade ili nasluti.

„Prostor zauzet materijalom, oblikom i plastičkim tijelom, ključna je osobina skulpture, iz koje proizlaze njezina skulpturalna svojstva. Kiparskom intervencijom u prostoru nastaje preobrazba objektivnog stvarnog prostora u mogući subjektivni metaforički prostor. Kipar izmišlja dinamične prostorne maštarije (fantazije, simbolizacije, metafore, alegorije), koje ne razaraju stvarni prostor, nego ga preoblikuju u djelo u kojem se taj prostor ispituje. Skulptura ostvaruje preobrazbu u prikazu potencijalnog prostora. Stvarni prostor postaje onoliko sličan imaginarnom prostoru, koliko imaginarno postaje slično stvarnom.“

Šuvaković, M., *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Vlees & Beton, Zagreb 2005., str. 575.



Proba u dvorištu ispred Akademije za postavljanje diplomskog, svibanj 2021. Komadi od 5-6m visine predstavljaju linije toka.



10 dodatak^{49,50,51}

Rad na diplomi za mene je podrazumijevao razmišljanje o temi do koje me je doveo tijekom trajanja studija. Ta tema je osobno odgovarala na pitanje **gdje sam sada** u misaonom procesu koji se odvija kroz čitav moj život i podrazumijevao je istovremeno svakodnevno crtanje, modeliranje, čitanje, pisanje, sve što inače radim u životu, ali sa posebnom tematskom odrednicom.

Od literature su mi kao i tijekom studija uvelike pomagale dvije knjige, a to su Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola: mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1987. i *Duden, Deutsches Universalwörterbuch*, 5. überarbeitete Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion, Dudenverlag, Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich.

Duden sadrži izvrsne opisne definicije riječi s primjerima rečenica u kojima se te iste riječi najčešće pojavljuju u njemačkom jeziku, no nije bitno o kojemu jeziku je riječ, jer su sama značenja riječi (ono što stoji iza oblika) univerzalne za sve jezike.

Kada bi većinu ljudi netko upitao da definira što je recimo riječ vječnost, suosjećanje, što stoji iza riječi susret, prijenos, kuća ili bilo koja od svih riječi koje smo uspjeli kao čovječanstvo definirati u rječnicima, malo tko bi znao pričati o toj riječi opisavši ju, određivši njeno točno značenje sasvim sažeto i jasno. U tom trenutku dolazi do spoznaje koliko nešto kao riječ sa svojim značenjem, riječ koju upotrebljavamo svakoga dana, postaje pomalo misterij. I baš zato čitam definicije naizgled sasvim običnih riječi, vodeći se pojmovima koji mi spontano dolaze u misli, kako bih pronašla ono što je iza tog „znaka“, koji je na svakome jeziku drugačiji, dok je značenje isto.

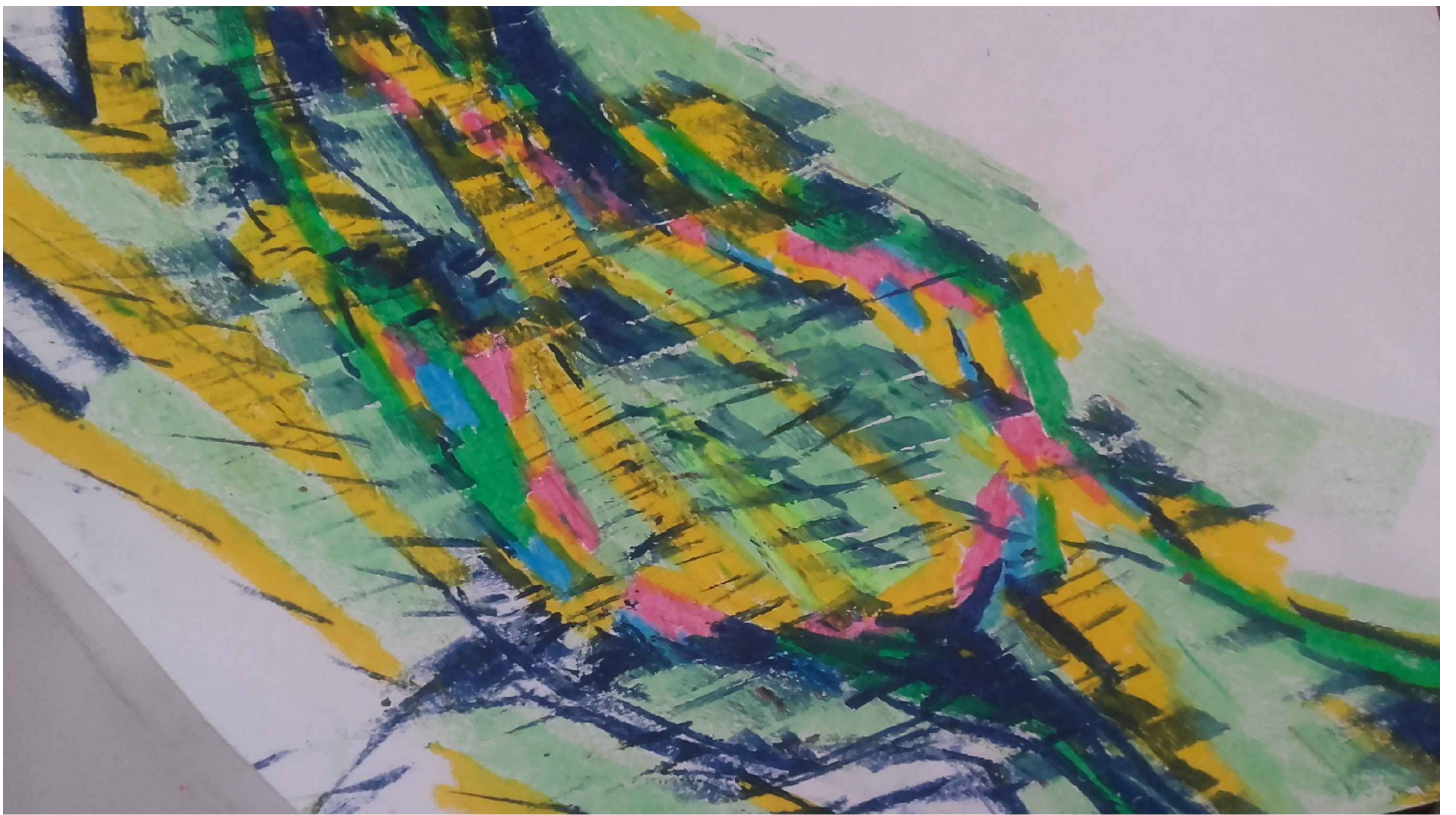
Kiparstvo je dio likovnog jezika, univerzalni jezik, ali ne u smislu da svi jednako osjećamo ili mislimo o značenju pojedine skulpture, već se razlikuje od jezika riječi po tome što se ne mora učiti neki drugi jezik kako bismo shvatili značenje, već svatko zna taj jezik i ne možemo podučiti nekoga kako bi točno trebao misliti/osjećati o skulpturi. Ovdje smo sami svoji učitelji, sami svoj izvor, ovisno o tome koliko nam se mijenja percepcija nas samih kroz iskustvo i koliko možemo osobno povezati rad s vlastitim razumijevanjem. Nije određeno što bi pojedino likovno djelo trebalo značiti svima, već ga svatko razumije u sklopu svojega unutarnjeg jezika. Na neki način čitam rječnike kako bih proširila svoja misaona polja i svoj osobni likovni jezik.

Slično je i sa gore spomenutim *Rječnikom simbola*. On također preko mentalnog polja širi moje poimanje stvari, daje im nove dimenzije slojevitosti. Zagrebem li još dublje ispod površine značenja, otvaraju mi se novi pogledi na stvari. Otkrivene su nove veze kojima su pojmovi povezani.

U diplomskom radu iskreno izlažem kako je bilo tada, odnosno kako je sada, on je sam pisan u toku, u skladu s temom u kojoj radim skulpturu od folije i zato su citati umetani bez nekog posebnoga objašnjenja, jer se ono nalazi u mom vlastitom tekstu s kojim sam ih povezala tijekom pisanja. Kao što se i velik dio onoga o čemu pišem značenjski pronalazi u citatima koje sam navela.



50. Jelena Ivančić, iz skica crteža za *Potok*, 2020., A3, uljane pasteले



51. Jelena Ivančić, iz skica za *Potok*, 2020., A3, uljane pasteले



52. Jelena Ivančić, *Potok*, proba 25. svibnja 2021.



53. Jelena Ivančić, *Potok*, proba 25. svibnja 2021.



54. Jelena Ivančić, *Potok*, proba 25. svibnja 2021.

11 literatura

Belamarić, D., *Dijete i oblik: likovni jezik predškolske djece : knjiga za odgajatelje, roditelje, pedagoge, psihologe, psihijatre*, Školska knjiga, Zagreb 1986.

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1987.

Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Rječnik simbola : mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Kulturno informativni centar : Naklada Jesenski i Turk, prerađeno i prošireno 5. izdanje, Zagreb 2007

Duden, Deutsches Universalwörterbuch, 5., überarbeitete Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion, Dudenverlag, Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich

Einstein, A., *Moja slika svijeta*, Narodna prosvjeta - Izdavačko poduzeće Sarajevo, Sarajevo 1955.

Šuvaković, M., *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Vlees & Beton, Zagreb 2005.

<https://goldsworthy.cc.gla.ac.uk/> Andy Goldsworthy Digital Catalogue

<http://unlogic.mi2.hr/kozaric/hrv/izlozbe/005.htm>

<https://parkdubrova.eu/ivan-kozaric/>

12 popis slikovnih priloga

1. Jelena Ivančić, *Za Potok*, 2021., 90x64cm, uljane pastele
2. Jelena Ivančić, *Sove*, 2018., 40x30x40 cm, terakota
3. Jelena Ivančić, *Zimonić*, 2018., 15x11x30 cm, terakota
4. Jelena Ivančić, crtež pejzaža, 2019., A4 , uljane pastele
5. Jelena Ivančić, *Kraljica krajolika*, 2019., A4, uljane pastele
6. Jelena Ivančić, *Pejzaž*, 2019., A4, uljane pastele
7. Jelena Ivančić, *Pejzaž iz zraka*, 2020., A4, uljane pastele
8. Jelena Ivančić, *Razdor*, 2019., A3, uljane pastele
9. Jelena Ivančić, *Za pejzaž*, 2019., A4, uljane pastele
10. i 11. Jelena Ivančić, *Mali reljefi pejzaža*, 2018., 21x18x3 cm, crna glina
12. Jelena Ivančić, *Maeštral i masline*, 2019., 50x90x50 cm, kamen, Brtonigla
13. Jelena Ivančić, iz šetnje rubom Maksimirske šume, proljeće 2016.
14. Jelena Ivančić, iz šetnje Maksimirom 2017.
15. Jelena Ivančić, *Odras u vodi I.*, Maksimir 2017.
16. Jelena Ivančić, *Odras u vodi II.*, Maksimir 2017.
17. Jelena Ivančić, *Vrbina kosa*, Maksimir 2017.
18. Jelena Ivančić, *Zima na jezeru* 2020., Maksimir
19. Jelena Ivančić, iz šetnje Petrovom ulicom, Zagreb, 2019.
20. Jelena Ivančić, *Djeca na potoku*, Maksimir 2021.
21. Jelena Ivančić, *Potok*, Maksimir 2020.
22. Jelena Ivančić, *Žuborenje*, Maksimir 2020.
23. Jelena Ivančić, *Potok se spušta*, Maksimir 2020.
24. Jelena Ivančić, *Slap*, 17x38x20 cm, žica i aluminijska folija, 2021.

25. Jelena Ivančić, detalj reljefa *Kiša*
26. Jelena Ivančić: skupila sam skice na hrpu, 2021.
27. Jelena Ivančić, *Potok na nebu*, Červar Porat 2020.
28. Jelena Ivančić, *Nebo nad Zapruđem*, Zapruđe 2017.
29. Jelena Ivančić, *Tražim tok u stablu*, Vrhovčev vijenac 2019.
30. Jelena Ivančić, iz šetnje Poljoprivrednim dobrom Agronomskog fakulteta, ožujak 2020.
31. Jelena Ivančić, iz šetnje Poljoprivrednim dobrom Agronomskog fakulteta, ožujak 2020.
32. Jelena Ivančić, *Tok između stabala*, Bukovac 2020.
- 32.a Jelena Ivančić, *tata mi pomaže brati granje* 2020. u veljači
33. Jelena Ivančić, *Mlada stabla*, 2020., iz rasadnika Agronomskog fakulteta u Zagrebu
34. Jelena Ivančić, 2019., iz rasadnika Agronomskog fakulteta u Zagrebu
35. Proba međudnosa veličina u vrtu na kraju 2020.
36. Jelena Ivančić: prva proba materijala u vrtu u zimi 2020, prvi snijeg nakon dugo vremena.
37. Ja u modeliranju varijanti *Potoka* u Klasi 2, u svom uglu kod lavaboa početkom 2021.
38. Jelena Ivančić, *Dva potoka*, 30x36x7 cm, žica i aluminijska folija, 2021.
39. Jelena Ivančić, *Za potok*, 17x38x7 cm, žica i aluminijska folija, 2021.
40. Jelena Ivančić, *Slap*, 17x38x20 cm, žica i aluminijska folija, 2021.
41. i 42. Jedna od posljednjih skica za *Potok* 45x100x55 cm, žica i aluminijska folija, travanj 2021.
43. Jelena Ivančić, *Vodoravni tok*, 46x18x30 cm, žica i aluminijska folija, 2021.
44. proba u mom vrtu, materijali i veličine, 2020.
- 45.a.b.c.d.e.f.g.h.i, Jelena Ivančić: varijante traka.
46. Jedna od skica za *Potok*. Samo aluminijska folija i ribarski najlon, 80x50x50 cm, 2020.
47. Jelena Ivančić, proces izvedbe.
48. Jelena Ivančić, proces izvedbe
49. Jelena Ivančić, *Sjaj na vodi*, Maksimir, 2018.
50. Jelena Ivančić, iz skica crteža za *Potok*, 2020., A3, uljane pastele
51. Jelena Ivančić, iz skica za *Potok*, 2020., A3, uljane pastele
52. Jelena Ivančić, *Potok*, proba 25. svibnja 2021.
53. Jelena Ivančić, *Potok*, proba 25. svibnja 2021.
54. Jelena Ivančić, *Potok*, proba 25. svibnja 2021.